

Biodiversiteitsjaar?

Jelle Reumer

Vorig jaar was het Darwinjaar en dat hebben we gemerkt. Het was Darwin hier en Darwin daar, de Beagle voer wekelijks over de beeldbuis en wie nu nóg niet weet waar de Galápagoseilanden liggen moet wel een overbeterlijke minkukel zijn. Dit jaar is het Jaar van de Biodiversiteit. Daar hebben we tot nu toe heel weinig van gemerkt. Ja, het woord 'biodiversiteit' duikt af en toe op in artikelen die door bijna niemand worden gelezen, maar de overvloed aan informatie die het Darwinjaar voortbracht wordt ruimschoots gecompenseerd door een oorverdovende mediastilte over de biodiversiteit. Er zijn geen drieëndertig tentoonstellingen, er is geen wekelijkse show op *prime-time*, er zijn geen stapels boeken verschenen - en voor we er erg in hebben is het weer voorbij.

Mij verbaast dat niets. Darwin was een concreet persoon die concrete boeken heeft geschreven die ook nog eens aanleiding geven tot flink gekrakeel. Daar kun je wat mee. Biodiversiteit daarentegen is een abstract begrip dat slechts in vage termen kan worden geduid, en dat ook nog eens amper gekrakeel oproept - voornamelijk omdat het zo'n abstract begrip is. Wat is in godsnaam biodiversiteit? Je kunt het simpel omschrijven als 'alle planten en dieren in een gebied'. Maar dan vergeet je de micro-organismen en de niet-levende onderdelen van de betreffende habitat, twee aspecten die zwaar meewegen. Maar op het moment dat je overgaat tot definities als 'het geheel aan levensvormen in een habitat, inclusief het geheel aan voor die levensvormen bepalende milieufactoren in die habitat', of iets van gelijke strekking, dan haakt de lezer al snel weer af.

Biodiversiteit is zo'n lastig containerbegrip waarvan je slechts bij benadering kunt omschrijven wat het nou eigenlijk voorstelt. Het is zoals Ben van Raaij het in de Volkskrant noemde: biodiversiwhat? Bovendien schijnt het nastrevenswaardig te zijn. Op een enkele projectontwikkelaar en asfaltfabrikant na is iedereen tenminste niet tégen biodiversiteit. In de hoedanigheid van vaag maar nastrevenswaardig containerbegrip bevindt biodiversiteit zich in het gezelschap van termen als 'naastenliefde', 'vriendschap' en 'wereldvrede'. Daar is ook iedereen vóór. Maar probeer maar eens een korte en krachtige definitie te geven van wereldvrede. Is er dan nergens oorlog meer, en ook geen burenruzie, en ook geen gepest op school, en geen collega's die aan elkaars stoelpoten zagen? Is de laatste F16 tot pepermolens en barbecuerekjes omgesmolten? Of moet zelfs het veganisme wereldwijde ingang hebben gevonden (want anders zou de wereldvrede niet op de dieren zijn neergedaald)? Zou het dus eigenlijk wel zin hebben om het Jaar van de Wereldvrede te organiseren, of het Jaar van de Naastenliefde, als we toch niet weten wat het is? De vraag stellen is hem beantwoorden: ik durf er een goede fles *single malt* om te verwedden dat er in het Jaar van de Wereldvrede geen schot minder zal worden gelost.

Terug naar de biodiversiteit, die vage term van ecologi-

sche *wellness*. Hoe zit het er eigenlijk mee? En op welke schaal bekijken we dat dan, op wereldniveau, op Europees niveau, of de biodiversiteit van Rotterdam of desnoods die van het Museumpark? Je zou een soort puntentelling kunnen introduceren, waarbij iedere planten- of diersoort 1 punt krijgt. De grote panda: 1 punt, de Sumatraanse tijger: 1 punt, de Siberische tijger: 1 punt. Enzovoort, enzovoort, tot en met de allerlaatste springstaart, pissebed, zandvlo en darmbacterie. Ah, een protest: de Sumatraanse tijger en de Siberische tijger zijn geen soorten, maar ondersoorten van de soort tijger. Er is dus een probleem, we moeten ook ondersoorten meetellen. Ondersoorten krijgen ½ punt, da's wel zo eerlijk. Dus de Siberische én de Sumatraanse én de Bengaalse (die is er ook!) tijger zijn bij elkaar 1½ punt waard. En de witte tijger dan? Dat is een kleurvariant binnen één van de ondersoorten. Ook apart dus en die krijgen een kwart punt. Pfff, zo lopen we knarsend vast. Geen puntentelling dus.

Dan is er het probleem van de waargenomenheid. In Europa is zo ongeveer iedere hectare uitgekamd, wat overigens niet wegneemt dat er nog altijd nieuwe soorten valdeurspinnen, kortschildkevers en rondwormpjes worden ontdekt. In de rest van de wereld neemt bij elke boswandeling die een bioloog onderneemt het aantal nieuw ontdekte soorten toe. Geef een flinke schop tegen een willekeurige boom ergens in de tropen en dertig nieuwe insectensoorten tuimelen je in de schoot. Neemt daardoor de biodiversiteit ter plekke toe? Natuurlijk niet, want die beesten zaten daar altijd al. Dus om de biodiversiteit te kennen moeten we weten wat er leeft en groeit, maar zonder die kennis is de biodiversiteit er ook. Waarnemingen, hoe nuttig ook, voegen niets toe aan de biodiversiteit.

We kunnen wellicht de genetica er bij betrekken. Tenslotte is een diersoort te beschouwen als de verpakking van de voor die diersoort kenmerkende set genetische eigenschappen. Daar zit variatie in, en hoe meer variatie hoe meer diversiteit; zeg maar 'genodiversiteit'. Ik denk dat zuiver biologisch geredeneerd deze genodiversiteit een goede parameter is om de biologische rijkdom van een habitat in uit te drukken. Maar: ga dat maar eens meten. Dit werkt dus ook niet, terug naar het soortniveau dus.

En dan het laatste probleem: wat is nu eigenlijk van belang, welke soort is goed en welke niet? De kuifleeuwierik is hier verdwenen, de halsbandparkiet kwam juist binnen. Wat betekent dat? Min 1, plus 1, stand blijft gelijk? De halve inheemse fauna en flora is intussen verdreven en verdwenen, maar de zuidelijke boomsprinkhaan, de kiezelprinkhaan, twee soorten korfmossels, de Japanse duizendknoop en de Canadese fijnstraal deden hun intrede. Ah, zult u zeggen, dat zijn exoten, allochtonen, die willen we hier niet! Weg met de Nijlgans! Eigen fauna eerst, we voeren een korfmosseltax in!

Dit jaar is het Jaar van de Biodiversiteit. Ik weet niet wat dat is, maar je kunt er eindeloos over filosoferen. ◀